«Նոր ժամանակի կրթություն» ՀԿ

ՀԵՐԹԱԿԱՆ ԱՏԵՍՏԱՎՈՐՄԱՆ ԵՆԹԱԿԱ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐԻ ՎԵՐԱՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑ

ԱՎԱՐՏԱԿԱՆ ՀԵՏԱԶՈՏԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏԱՆՔ

Հետազոտության թեման՝ Ինտեգրված ուսուցման անհրաժեշտությունը տվյալ առարկայի դասավանդման գործընթացում

Առարկան՝ Մայրենի

Հետազոտող ուսուցիչ՝ Արմինե Ղարդյան

Ուսումնական հաստատություն՝ «Ալավերդու Ե.Չարենցի անվան թիվ 9 միջնակարգ դպրոց» ՊՈԱԿ

Երևան 2022

Բովանդակություն

Ներածություն----------3

Ինտեգրված կրթություն----------4

Ինտեգրված դասը,որպես արդյունավետ միջոց----------5

Ինտեգրված դասի փոխկապակցված բաղադրիչներն ու տեսակները----------7

Ինտեգրված դասի նախապատրաստումը մայրենիի դասաժամին----------12

Դասի օրինակելի պլան----------15

Եզրակացություն----------20

Գրականության ցանկ----------21

Ներածություն

Հայաստանում իրականացվող կրթական վերափոխումները նոր խնդիրներ են դնում ուսուցիչների առջև։Որքան էլ գնահատելի և կիրառելի է անցյալի փորձը,միևնույն է փոփոխություններն անխուսափելի են։ Դպրոցն ու ուսուցիչը երբեք վակուումում չեն գործել։Նրանք միշտ գործել են կոնկրետ արժեքային համակարգում,կոնկրետ ժամանակում և միջավայրում։Հենց այս հանգամանքն էլ ենթադրում է ,որ ուսուցիչը անընդհատ սովորելու,ժամանակի պահանջներին համաքայլ ընթանալու խնդիր ունի։

Ներկայումս Հայաստանը թևակոխել է կրթության բովանդակային բարեփոխումների փուլ։Պետությունն ուսուցիչներից ակնկալում է գիտելիքների,հմտությունների,կարողությունների ,արժեքային համակարգը ձևավորելու գործում ճկունություն։Թերևս այս համակարգը որոշակի ազատություններ է ընձեռում ուսուցիչներին։Ուսուցիչները զգալի ազատություններ են ստանում նպատակին տանող միջոցները ինքնուրույն ընտրելու գործում։

Սակայն մյուս կողմից էլ ,այս քաղաքականությունը էապես մեծացնում է ուսուցիչների պատասխանատվությունը։Որոշակի առարկայի մասին նյութ հաղորդելը և դրա յուրացման աստիճանը ստուգելը չի բավարարում այսօրվա մարտահրավերներին։Հանրակրթության առջև խնդիր է դրված ձևավորել ամբողջ կյանքի համար կիրառելի գիտելիքներով ,հմտություններով,կարողություններով,արժեքներով օժտված անհատներ։Սա նշանակում է,որ հանրակրթությունը պետք է ոչ միայն ժամանակին համաքայլ գնա,այլև հաշվի առնի ապագայի միտումները։

Ավելին ,բարձր տեխնոլոգիայի զարգացման արդյունքում ձևավորվել է կրթության մի հսկայական ինդուստրիա։Այս համատեքստում ուսուցիչներն իրենց գիտելքները,վարպետությունը հարստացնելու խնդիր ունեն։Ուրեմն՝ ի գործ։

Ինտեգրված կրթություն

Ինտեգրված կրթությունը մանկավարժական գործընթացի կարևորագուն բնագավառներից մեկն է, որը կապված է նախկինում անհամեմատելի մասերի միավորման հետ։ Այս գործընթացը կարող է տեղի ունենալ ինչպես գոյություն ունեցող համակարգում, այնպես էլ նոր համակարգի շրջանակներում։ Ինտեգրման գործընթացի էությունը համակարգի մեջ մտնող յուրաքանչյուր տարրի մեջ որակական փոփոխությունն է։

Մանկավարժության ինտեգրման խնդիրները ուսումնասիրվում են տարբեր բնագավառներում՝ բազմաթիվ հետազոտողների աշխատանքներում։ Վ.Վ. Կրաևսկու, Ա.Վ. Պետրովսկու, Ն.Ֆ. Թալինյանի ստեղծագործություններում հստակ երևում է այլ գիտությունների հետ մանկավարժության ինտեգրման խնդիրների կապը։ Գ. Դ. Գլեյզերը և Վ. Ս. Լեդնևը բացահայտում են կրթության բովանդակության ինտեգրման ուղիները։ Լի Նովիկովայի և Վ.Կ. Կարոլովսկու ստեղծագործություններում բացահայտվում են երեխայի վրա կրթական ազդեցությունների ինտեգրման խնդիրները։

Ինտեգրման սկզբունքը ենթադրում է ուսուցման գործընթացի բոլոր բաղադրիչների համակարգի բոլոր տարրերի փոխկապակցում և համակարգերի միջև կապ: Այն առաջատար է առաջադիմության զարգացման մեջ, որոշելով դասընթացի բովանդակությունը, ձևերը եւ մեթոդները: Ուսուցման կազմակերպման մեջ ինտեգրումը նկարագրվում է Ս. Մ. Գապենկովի և Գ. Ֆ. Ֆեդորեթսի գրվածքներում։ Այլ գիտնականներ ևս սահմանել են

մանկավարժության ինտեգրման մեթոդաբանական հիմքերը՝ երեխայի զարգացման առաջատար դերի փիլիսոփայական հայեցակարգը, մանկավարժական երևույթներին համակարգված և ամբողջական մոտեցման տրամադրումը. կրթության և զարգացման գործընթացների միջև հարաբերությունների վերաբերյալ հոգեբանական տեսությունները: Հետազոտողները ինտեգրումը հասկանում են մանկավարժական գործընթացի զարգացման կարևորագույն բնագավառներից մեկը, որը կապված է անհամեմատելի մասերի միավորման հետ: Այս գործընթացը կարող է տեղի ունենալ ինչպես գոյություն ունեցող համակարգում, այնպես էլ նոր համակարգի շրջանակներում[1]: Հավատարիմ մնալով ընտրված մեթոդաբանական դիրքորոշումներին, գիտնականները բացահայտում են մի շարք հասկացություններ՝ ինտեգրման գործընթաց, ինտեգրման սկզբունք, ինտեգրման գործընթացներ, ինտեգրման մոտեցում:

Ինտեգրված դասը, որպես արդյունավետ միջոց

Ինտեգրված դասը դասի հատուկ տեսակ է, որն իր մեջ ներառում, միավորում է մեկ հասկացության ուսուցման ժամանակ մի քանի առարկաների միաժամանակյա ուսուցումը: Այսպիսի դասի ընթացքում միշտ առանձնացվում է առաջատար առարկան, որը հանդես է գալիս որպես ինտեգրիչ և օգնող՝ նպաստելով նյութի խորացմանը, ընդլայնմանն ու հստակեցմանը: Ինտեգրված դասերը կարող են միավորել ինչպես տարբեր առարկաներն իրենց ամբողջ ծավալով, այնպես էլ առանձին առարկաների բաղադրիչներ ու մեթոդներ: Օրինակ՝ կարելի է ինտեգրել առարկաների բովանդակությունը՝ պահպանելով առաջատար առարկայի ուսուցման մեթոդները, ինչպես նաև կարելի է ինտեգրել տարբեր առարկաների ուսուցման մեթոդիկաները՝ պահպանելով մեկ առարկայի բովանդակությունը: Սակայն ինտեգրված դասեր ուսուցիչներն այդքան էլ հաճախ չեն կիրառում: Դրանք հիմնականում կիրառվում են հետևյալ դեպքերում.

1. Երբ հայտնաբերվում են միևնույն նյութի կրկնությունը տարբեր ուսումնական առարկաներում և դասագրքերում:

2. Թեմայի ուսումնասիրության ժամանակի խնայողության դեպքում՝ ցանկանալով օգտվել մեկից ավելի առարկաների պատրաստի բովանդակությունից։

3. Այնպիսի ընդհանրացված հասկացությունների (շարժում, ժամանակ, զարգացում, մեծություն և այլն), օրենքների, սկզբունքների ուսումնասիրության ժամանակ, որոնք ներառում են մարդկային կյանքի և գործունեության ամենատարբեր ասպեկտներ։

4. Երբ ուսումնասիրվող նյութը դուրս է գալիս ուսուցանվող առարկայի ծրագրի շրջանակներից։

5. Առարկայի դասավանդման ժամանակ պրոբլեմադիր և զարգացնող ուսուցում իրականացնելու ժամանակ:

Իհարկե, կան նաև ինտեգրված դասերի կիրառման այլ դրդապատճառներ: Մինչ ինտեգրված դաս անցկացնելը ուսուցիչը նախ դիմում է իր այն կոլեգային, ում դասավանդած առարկան պետք է ինտեգրվի իր առարկայի հետ: Երկու ուսուցիչներ պարզում և որոշում են իրենց առարկաների համատեղ հետաքրքրությունը: Ինտեգրված դասի ամենախոցելի տեղը ուսուցիչների փոխգործունեության ճիշտ կազմակերպումն է. նրանցից յուրաքանչյուրի գործողությունների հաջորդականության ու ընթացքի արդյունավետ ապահովումը: Ընդ որում՝ նրանց փոխհարաբերությունները կարող են տարբեր լինել. յուրաքանչյուրն ունի հավասար մասնակցության իրավունք կամ նրանցից մեկը հանդես է գալիս որպես առաջատար, իսկ մյուսը՝ խորհրդատու, կամ ամբողջ դասը կարող է վարել ուսուցիչներից մեկը, իսկ մյուսները պարզապես խաղան ակտիվ հյուրի դեր:

Տարբեր է նաև ինտեգրված դասերի տևողությունը: Բայց առավելաբար օգտագործում են երկու կամ երեք դասաժամ՝ միավորված մեկ դասի մեջ: Ցանկացած ինտեգրված դաս նպատակ ունի դուրս գալու մեկ առարկայի նեղ շրջանակներից: Այսպիսի դասի կազմակերպմամբ կարելի է հաղթահարել խնդրի մակերեսային և ձևական ուսումնասիրությունը, ընդլայնել ինֆորմացիան, փոփոխել ուսումնասիրության շրջանակները, խորացնել հասկացողությունը, հստակեցնել հասկացություններն , ընդհանրացնել թեման, միավորել սովորողների փորձն ու դրա ըմբռնման տեսական մասը, համակարգել ուսումնասիրված նյութը:

Ինտեգրված դասի փոխկապակցված բաղադրիչները և տեսակները

Ինտեգրացված ուսուցումը ուսուցչի կողմից պատրաստի գիտելիքի մատուցում, մտապահում և վերարտադրություն չպետք է լինի: Ուսուցման ճանաչողական գործընթացը խթանելու և ակտիվացնելու համար հմտորեն պետք է համադրենք ավանդականն ու նորարականը՝ կիրառելով այնպիսի հնարներ, ինչպիսիք են պրոբլեմային իրավիճակի ստեղծումը, հարցադրումը, քննարկումն ու բանավեճը, խաղ-վարժությունները և այլն:

Ինտեգրված ուսուցմամբ մենք ոչ միայն առաջնային գիտելիքներ ենք փոխանցում աշակերտներին, այլև նպաստում նրանց խոսքային ու տրամաբանական, վերարտադրողական ու ստեղծագործական մտածողությանը: Մայրենիի դասավանդումը ընդարձակ տեսլականներ է բացում ուսուցման ու դաստիարակության համադրելիությունը բարձրացնելու և արդյունավետ ցուցանիշներ արձանագրելու համար:

Պարզ և հստակ ձևակերպելով դասի նպատակը՝ ուսուցիչը հավաքում է մեկ դասում միավորվող ուսումնական նյութը, այսինքն՝ որոշում է ինտեգրման բաղադրիչները: Դա արվում է համագործակցող ուսուցչի հետ: Այս փուլում հավաքվում են միայն ուսումնական թեմաներն ու դրանց առանձին մասերը, որոնք պետք է կազմեն ինտեգրման բովանդակային հիմքը: Այստեղ դրսևորվում է նաև ինտեգրմանը մասնակցող ուսուցիչների փոխհամաձայնությունը: Ապա երկու ուսուցիչ սկսում են վերլուծել ընտրված նյութը և բաժանում են այն երկու մասի՝ հիմնական և

օժանդակ: Հիմնական նյութը դառնում է դասի՝ համակարգ ձևավորող բաղադրիչը: Որպես համակարգ ձևավորող բաղադրիչ՝ կարող է հանդես գալ ինտեգրվող բովանդակության միայն այն հատվածը, որը որոշվում է առաջադրանքի նպատակով: Որպես այդպիսի բաղադրիչներ՝ կարող են լինել առանձին հասկացություններ, օրենքներ, մտքեր, ուսուցման մեթոդներ և միջոցներ: Համակարգ ձևավորող բաղադրիչի առանձնացումը կարևորվում է նրանով, որ հենց դրանով է որոշվում ինտեգրվող նյութը, որպեսզի այն մատուցվի ամբողջովին, որպեսզի պարզ բացատրվեն կամ պարզվեն դրա ի հայտ գալու պատճառները: Այսպիսով, ելնելով ինտեգրված դասի տեսակից և ինտեգրվող առարկաների դասերի տիպերից, ուսուցիչները համատեղ կազմում են իրենց դասի նպատակները՝ զուգակցելով ընդհանուրը մասնավորի հետ, շաղկապելով ինտեգրվող նյութի բովանդակությունները տարբեր առարկաների տեսանկյուններից: Կախված նրանից, թե ինչ ձևով է տեղի ունենում ինտեգրումը : Պլանի մեջ հստակորեն ներկայացվում է քայլերի հաջորդականությունը, պարզորոշ ընդգծվում են առաջատար և օժանդակ առարկաները: Ինտեգրված դասն արդյունավետ անցկացնելու նախապայմաններից ամենակարևորը դասի ճիշտ պլանավորումն է, որի մեջ, ըստ չափորոշչի եռամակարդակ պահանջների, պետք է ներառվի նաև գնահատման համակարգը:

Յան Ամոս Կոմենսկին դիդակտիկայի սկզբունքների դասակարգման մեջ առանձնացնում էր համակարգվածության և հաջորդականության սկզբունքը, որի տակ հասկանում էր դպրոցական առարկաների միջև փոխադարձ կապերի ստեղծումը: Ընդ որում՝ այնպիսի կապերի, որոնց միջոցով այդ առարկաները նպաստեն մեկը մյուսի ըմբռնմանն ու յուրացմանը: Մեծ մանկավարժը նկատում է, որ ոչ ոքի հնարավոր չէ կրթություն տալ մի որևէ մասնակի գիտության միջոցով՝ անկախ մնացած գիտություններից: Դպրոցի տարրական դասարաններում միշտ էլ մեթոդական հիմնախնդիր է եղել միջառարկայական կապերի կիրառումը:: Այն շատ դեպքերում կրել է մեխանիկական բնույթ: Սակայն այլ են նորագույն մանկավարժական մոտեցումների ու ծրագրերի պահանջները: Տարրական դպրոցում ընթերցանության դասերի ընթացքում պահանջվում է նյութից բխող ինտեգրում նույն դասարաններում ուսումնասիրվող այլ առարկաների միջև՝ գրական ընթերցանություն-հայոց լեզու, գրական ընթերցանություն-երաժշտություն, նկարչություն, մայրենիի լեզվաաշխատանքի ուսուցում, մաթեմատիկա և այլն: Այս ծրագրի իրականացումը պահանջում է և՛ գիտելիքներ, և՛ տեղեկատվություն, և՛ ստեղծագործական միտք ու վարպետություն: Ինտեգրված դասը ժամանակակից մեթոդիկայի

նորույթներից մեկն է: Ինտեգրված դասի միջոցով արտահայտվում են միջառարկայական կապերը: Այն կարելի է անցկացնել տարբեր առարկաներից: Ինտեգրված դասերը միավորում են տարբեր առարկաների մասնագետների ուժերը և ստեղծում միջառարկայական կապերով հարուստ դասերի օրինակներ: Ուշագրավ է ինտեգրումը ընթերցանության և քերականության միջև:

Ինտեգրված դասի ընթացքում աշակերտների որոնողական և համագործակցային աշխատանքային ձևերն ավելի ակտիվ բնույթ են կրում: Ինտեգրված առարկաների և դրանց փաստացի նյութի շուրջ կատարվող աշխատանքները բխում են բնագրի բովանդակությունից, թեմայից, լեզվից: Հասկանալի է, որ տարրական դասարանների աշակերտները լիովին ի վիճակի չեն լինի գտնելու հարցաշարերում առաջադրված բոլոր հարցերի պատասխանները: Այս դեպքում համագործակցված աշխատանքը կրելու է աշակերտ- ծնող, աշակերտ - տեղեկատվական գիրք, աշակերտ- ուսուցիչ, աշակերտ- աշակերտ, զույգերով կամ խմբային կիրառության ձևը: Միջառարկայական կապերի ինտեգրումը հատկապես մայրենի լեզվի ուսուցչին հնարավորություն է ընձեռում լրացնել աշակերտների գիտելիքների պակասը՝ պատմությունից, հայրենի բնությունից, երաժշտությունից ու նկարչությունից: Ուսուցման այս ռազմավարությունը նպաստում է աշակերտեների բազմաբնույթ մտածողության զարգացմանը: Նրանց առջև լայն հնարավություն է ստեղծվում առարկաների միջև առկա կապերի ցուցադրմամբ հաղորդակցվել գիտության ու կյանքի տարբեր բնագավառների զանազան երևույթներին, պատճառահետևանքային կապերին և օրինաչափություններին: Այդ ճանապարհով նրանք աստիճանաբար վարժվում են ինքնուրույն աշխատանքի, որը կարևոր ուղենիշ է դառնալու՝ նրանց հետագա ամբողջ կյանքի ընթացքում շարունակական կրթության խոչընդոտները հաղթահարելու, ինքնուրույն ուսուցման, կատարելագործման ու բազնակողմանի զարգացման առումով: Քիչ չէ այն ուսուցիչների թիվը, ովքեր գերադասում են աշխատել միայն ավանդական մեթոդներով: Նրանք դժվարությամբ են ընդունում բարեփոխումներով պայմանավորված նորը: ≤≤Ժամանակն է, որ մենք հասկանանք և մեկընդմիշտ հիշենք, որ Թումանյանն ու Իսահակյանը մեր թիկունքն են, մեր մեջքը, մեր հետևապահ զորագունդը≥:Պ. Սևակ

Ինտեգրացված դասերը հզոր խթան են հանդիսանում սովորողի հոգեկան գործունեության մեջ: Սովորողները սկսում են վերլուծել, համեմատել, որոնել երկու օբյեկտների ու երևույթների միջև կապը: Այն հոգնածությունը, ձանձրույթը, որը սովորողների մոտ նկատվում

է միանման դասից, վերանում է,իսկ այս դեպքում դասը առաջացնում է հետաքրքրություն և աշխուժություն: Ինտեգրված դասերը հաճախ ուղեկցվում են բացահայտումներով ու հայտնագործություններով, առաջ է գալիս ստեղծագործական, հետազոտական նաև նախագծային աշխատանքը: Բացի վերը նշվածից, այս տեսակ դասերը ստեղծագործ ուսուցչին հնարավորություն են տալիս հասնել նոր մակարդակի, բացահայտել իր համար տեղեկություններ, մտնել նոր փուլ, իսկ սովորողին՝ զարգացնել ստեղծագործական մտածողությունը, ինքնակրթվելու հնարավորությունը: Ընդ որում, ուսումնական նյութերը պետք է լինեն մատչելի, ոչ ծանրաբեռնված, դասարանում ուսումնական գործընթացը պետք է համապատասանի սահմանային ծավալին: Սովորողը պետք է ստանա այնքան տեղեկություն, որ չխճճվի նյութերում:

Այն իր բնույթով զարգացնող է, բովանդակությամբ՝ բազմաբաղադրատարր, որը ներառում է թե՛ զարգացման սահմանափակ հնարավորություններ ունեցող սովորողներին, թե՛ միջառարկայական կապերի կիրառումը, թե՛ բազմահամակազմային դասարաններում իրականացվող գործընթացները: Ինչպես նշում է Ե. Ա. Եկժանովան, §Ինտեգրված ուսուցումը, հիմնվելով հատուկ և ընդհանուր կրթության սկզբունքների վրա, պետք է ունենա զարգացնող, դաստիարակող բնութագիր, որը ենթադրում է սովորողների բարոյական գաղափարների, վարքի համարժեք ձևերի մշակում՝ բոլոր մասնակիցների ներառմամբ կրթական գործընթացում¦ [5, էջ 52]: Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ, ըստ. Վ. Վ. Կրաևսկու, դպրոցականների առաջադիմության անկումը գլոբալ խնդիր է, որի լուծման համար անհրաժեշտ է գիտական մոտեցում, ընդ որում՝ ոչ միայն մանկավարժական [1, էջ 93], պետք նշենք, որ ավելի է կարևորվում ինտեգրված ուսուցման կիրառումը՝ որպես կրթության որակի բարձրացման գործոն: Համաձայնելով նաև Վ. Վ. Կրաևսկու այն տեսակետին, ըստ որի՝ այս խնդրի լուծումը բազմաշերտ է և պահանջում է տարբեր մասնագետների՝ մանկավարժների, սոցիոլոգների, հոգեբանների միջամտությունը, անդրադառնանք զարգացնող 85 ուսուցման նշանակությանը ուսուցման արդյունավետության բարձրացման գործընթացում: Զարգացնող ուսուցման մանկավարժությունը պահանջում է ուսումնական տարբեր առարկաների՝ միմյանց մեջ ներթափանցման ուղիների մշակում, որոնցով պայմաններ կստեղծվեն դասավանդման ընթացքում աշակերտների կողմից բազմաբաղադրիչ գիտելիքների ձեռքբերման համար:

Այսօր դպրոցում ավելի շատ ուսուցումը կազմակերպվում է առանձին առարկաներից ծրագրային գիտելիքների հաղորդման եղանակով, ինչը առանձին առարկաներից տրվող գիտելիքների ամբողջություն չէ, հետևաբար աշխարհի մասին տալիս է մասնատված, ոչ ամբողջական պատկերացում: Համաշխարհային մանկավարժական միտքը վկայում է, որ ուսուցման այս ձևը արդյունավետ չէ, և իբրև խնդրի լուծման ելք՝ առաջադրում է ինտեգրված ուսուցումը, որը միասնական մոտեցում է ցուցաբերում երևույթի ընկալմանը, գիտակցմանն ու յուրացմանը: Ինտեգրված ուսուցման ծրագրերը կազմվում են այնպես, որ մի առարկայից գիտելիքները հիմնվում են մեկ այլ կամ մի քանի այլ առարկաներից վերցրած գիտելիքների վրա: Սակայն ինտեգրումը տարբեր առարկաներից գիտելիքների տարանջատված միավորում չէ, այլ սերտորեն փոխկապակցված ամբողջություն: Ժամանակակից մանկավարժական գրականության մեջ տարբերակվում են միավորված (ինտեգրված) ծրագրերի հետևյալ տեսակները.

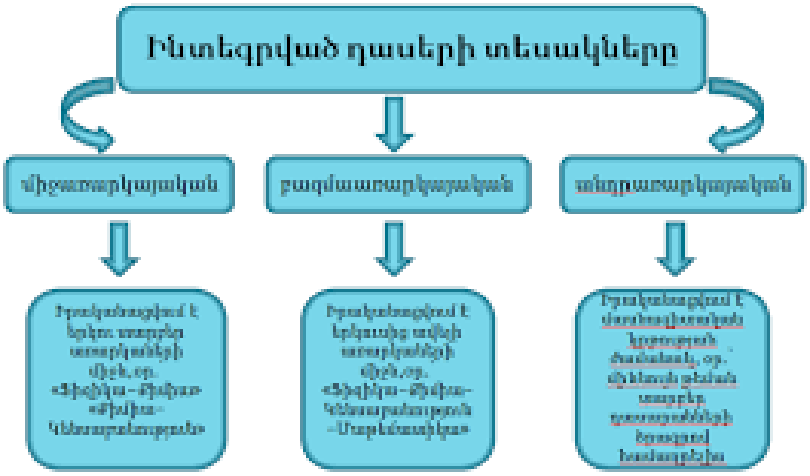

Որպես միավորող առանցք՝ հաճախ հանդես է գալիս որևէ թեմա, որն ընգրկում է մի քանի առարկա: Անցած դարում ի հայտ եկան միջառարկայական կապերի և ուսուցման գործընթացում դրանց գործնական կիրառության յուրահատուկ դրսևորումներ՝ դասերի նոր տիպեր, մասնավորապես՝ ինտեգրված դասեր, որոնք այլ կերպ կոչվեցին բինար, սինթետիկ, համատեղ դասեր: Ինտեգրված դասերը ժամանակակից ուսուցման մեթոդների նորույթներից մեկն են: Այս տիպի դասերը կարելի է անցկացնել տարբեր առարկաներից: Ինտեգրված դասերը միավորում են

տարբեր առարկաների մասնագետների ուժերը և ստեղծում միջառարկայական կապերով հարուստ դասերի օրինակներ:

Ինտեգրված դասի նախապատրաստում

Ինտեգրված դասի նախապատրաստական գործունեության ընթացքում ուսուցիչը որոշում է

1. Ինտեգրված դասի անցկացման իր դրդապատճառներն ու նպատակը

2. Համակարգ ձևավորող բաղադրիչների մեջ առաջատարի և երկրորդականի առանձնացումը

3. Ինտեգրման ձևը

4. Միավորվող նյութերի միջև կապերի բնույթը

5.Նյութի հաջորդականության կառուցվածքը

6. Նյութի ներկայացման միջոցները

7. Դերերի բաշխումը ինտեգրվող առարկաների ուսուցիչների միջև

8. Տվյալ դասին սովորողների ուսուցման վերահսկման ձևերն ու տեսակները

Այսպիսով տարրական դասարաններում են դրվում մարդու կրթության,դաստիարակության և բոլոր գիտելիքների ու կարողությունների ձեռքբերման հիմքերը:Իսկ դա հիմնականում իրականանում է մայրենիի դասաժամերին:

Մայրենիի դասն իր մեջ ամփոփում է բոլոր գիտելիքներն ու տեղեկությունները:Եվ հենց մայրենիի միջոցով են երեխեները ստանում մասնագիտական կողմնորոշում,գեղագիտական և բարոյական դաստիարակություն:

Բազմակողմանի զարգացած անձ կրթելու համար կարևոր նշանակություն տարբեր գիտությունների և բնական երևույթների միջև գոյություն ունեցող կապերի ճանաչումը,դրանց համադրումն ու օգտագործումը։Դասը առավել հետաքրքիր ու աշխույժ դարձնելու նպատակով ուսուցիչը դիմում է միջառարկայական կապերի օգտագործմանը։Այդ հնարավորությունը ընձեռում են ինտեգրված դասերը,որոնք հանրային կրթության կատարելագործված ձևերն են։

Ինտեգրված դասերը բազմակողմանի գիտելիքներ են ապահովում,հետաքրքիր են դարձնում ուսումնական գործընթացը։

Ինտեգրումը պատկերավոր ասած երկու նյութի խաչմերուկ է ,որին հետևում է վերելքը,ապա գագաթը՝նպատակային դասը։

Փորձը ցույց է տալիս,որ այդ դասերի արդյունավետությունը բավականին բարձր է։Հիմնականում երկու փոխկապակցված առարկայի դասավանդման ընթացքում ՝45 րոպե անընդմեջ ունենում ենք աշխատող ,ներդաշնակ սովորողներ։Ինտեգրված դասերը հզոր խթան են սովորողների հոգեկան գործընթացների համար։Նրանք սկսում եմ անկաշկանդ վերլուծել,համադրել,որոնել երևույթների միջև եղած կապերը։

Այն հոգնածությունը,որը նկատելի է միանման դասերի ժամանակ ,այս դեպքում նվազում է ,եթե ոչ ՝վերանում ու առաջանում է աշխույժ մթնոլորտ։Հաճախ էլ ի հայտ են գալիս հայտնագործություններ։

Միջառարկայական կապեր հաստատվում են ԽԻԿ համակարգի բոլոր փուլերում։Աշխատանքային փորձս ցույց է տալիս ,որ այս ձևը շատ արդյունավետ է ։Հաճախակի ենք ուսուցիչներով միմյանց հաճույք պատճառում՝ զարգացնելով երեխաների ճաշակն ու ինքնուրույնության ձգտումը։Գալիս ենք այն համոզման ,որ ինտեգրված դասը միայն աշակերտների համար չէ արդյունավետ։Այն ուսուցիչներին մղում է ինքնակատարելագործման։

Մայրենիի գրեթե յուրաքանչյուր դաս կարելի է կապել տեխնոլոգիայի մաթեմատիկայի ,երաժշտության,ես և շրջակա աշխարհի և կերպարվեստի դասաժամերի հետ։Որքան ուսուցիչը բանիմաց է և բազմակողմանի զարգացած,այնքան մեծ է նրա նախապատրաստված դասի ամբողջական ու հագեցած լինելու հնարավորությունը։

Ուսումնական առարկան հետաքրքիր է դառնում այն ժամանակ ,երբ սովորողները կյանքում տեսնում են դրա կիրառելիությունը,կարևորությունն ու անհրաժեշտությունը։Ինտեգրված դասը հենց այդպիսի նպատակների համար է ծառայում,իսկ երեխաներն այդ դասերից ստացած գիտելիքները պատրաստ են սիրով կյանք տանելու։

Ուսուցիչն ուղղորդում է աշակերտին,սովորեցնում հետազոտել և ստեղծագործել։Այդպիսով ինտեգրված դասը վերածվում է գրավիչ դերախաղի, գործուն քննարկումների և ինքնուրույն մտածելակերպը զարգացնող գործընթացի։Մյուս կողմից էլ հրաշալի միջավայր է նախագծային աշխատանքով զբաղվող ուսուցիչների համար։

Տարրական դասարանների մայրենիի դասագրքերում հիմնականում ներառված են պատմվածքներ ,որոնք վերաբերում են երեխաների կյանքին կամ նրանց հետաքրքրող թեմաներին։Դրանով նրանք ոչ միայն սովորում են կարդալ ու վերլուծել ,այլև տեղեկություններ են ստանում բնության,ազգային սովորույթների,մշակույթի մասին։Դրանով զարգանում է նրանց գեղագիտական ճաշակը,ընդլայնվում է նրանց աշխարհայացքը,ձևավորվում է լեզվամտածողությունը։

Դպրոցում ճիշտ կազմակերպված ինտեգրված դասը աշակերտի մոտ զարգացնում է նրա ինքնուրույնությունը,դրդում է,որ զբաղվի ինքնակրթությամբ։

Ինտեգրված դասի պլանի օրինակ

Մայրենիի «Աշունը» դասաժամին 3 փոխկապակցված առարկաների՝ մայրենի,տեխնոլոգիա,ես և շրջակա աշխարհը ինտեգրված

դասի ընթացքում՝ 45 րոպե շարունակ աշակերները սկսեցին վերլուծել,համադրել,կապեր որոնել երևույթների միջև: Այն մի հրաշալի միջոց էր նրանց կրթելու,անհրաժեշտ գիտելիքներով զինելու,աշխատասեր և կողմնորոշված սերունդ կերտելու համար:

Տեխնոլոգիան ինտեգրացնող ոլորտ է,որը համադրում է գիտելիքները մայրենիից ,մաթեմատիկայից և այլ առարկաներից:Այն ըստ էության գործնական-ուղղորդող ուսուցողական ոլորտ է և ապահովում է սովորողների հաջորդական անցումը ընդհանուրից մասնագիտական կրթությանը:Նա կարողանում է այլևս իր միտքն ու իմացական կարողությունները զարգացնել և տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում:Միաժամանակ տեսնում է ուսումնասիրվող առարկաների ու իրական կյանքի կապը:Դասի ժամանակ իրականացված գործնական աշխատանքները նպաստում են աշակերտի կիրառական կարողությունների զարգացմանը՝դրանք վերածելով ամիրաժեշտ սոցիալական հմտությունների,որոնք կօգնեն նրան հետագայում ինքնահաստատման և հասարակության մեջ լիարժեք մարդ լինելու գործում:Նրանք կարողանում են վերծանել գծապատկերը,կազմել քայլաշարեր,ինքնուրույն լուծել իրենց առջև ծառացած խնդիրները,իսկ երբ զգում են ու տեսնում իրենց աշխատանքի արդյունքը ,բերկրանք ու լիարժեքություն են ապրում:

Դասի պլան

- Դասարան՝3-րդ (տևողությունը ՝2 դասաժամ)

Թեմա՝Վ. Պետրոսյանի ,,Մեծ երաժշտագետը,,

Տիպը՝ նոր նյութի հաղորդում

Դասի նպատակը

- Նյութի ուսումնասիրության արդյունքում աշակերտները կզարգացնեն հասկանալով կարդալու կարողությունը
- Կհարստացնեն բառապաշարը

- Կհավաքեն տեղեկություններ Կոմիտասի մասին
- Կիմանան մեծ երաժշտի ծառայությունների մասին
- Կստանան գիտելիքներ հայ երգի ու երաժշտության մասին

Ուսումնական պարագաներ՝նկարներ, գրքեր,շվի,power point ծրագրի կիրառում

Մեթոդներ՝ մտագրոհ,Վենի դիագրամ,քառաբաժան

Նախաբան-Գործն է անմահ ,լավ իմացեք,

Որ խոսվում է դարեդար.

Երնեկ նրան,որ իր խոսքով

Կապրի անվերջ,անդադար։

Դասի ընթացքը՝

խթանման փուլ

Մտագրոհի մեթոդի միջոցով պարզել ,թե ինչ երգահաններ գիտեն(ուղիղ գծով գրել աշակերտների իմացածը ,իսկ ալիքաձևով՝ ուսուցչի)։Կոմիտասի կենսագրական տվյալները հաղորդել։Հաշվել, թե որերորդ տարին է լրանալու հիմա,երբ է լինելու հոբելյանական տարին,քանի տարի է ապրել։

Ինտեգրված առարկաներ՝հայոց

լեզու,երաժշտություն,կերպարվեստ,մաթեմատիկա,աշխարհագրություն

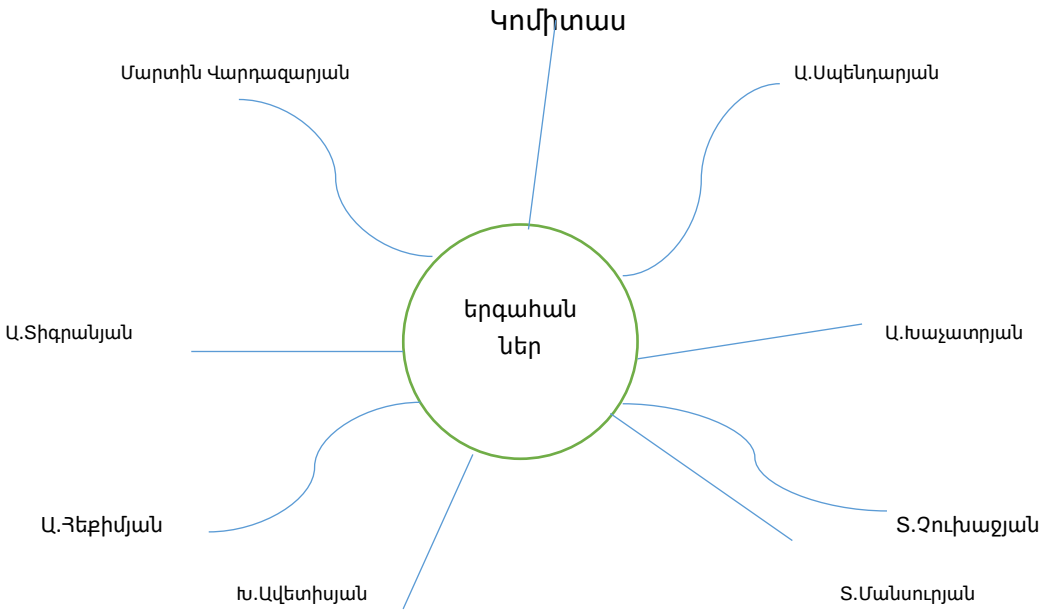

- Մինչ դասն ընթերցելը՝ կատարել Կոմիտասի «Անձրևը երգը»:
- Դիտել և նկարագրել Փ. Թեռլեմեզյանի «Կոմիտաս» նկարը :
- Ունկնդրել «Շողեր ջան»«Կուժն առա» երգերը:
- Ընթերցել հատված «Անլռելի զանգակատուն» պոեմից հատված:

Իմաստի ընկալման փուլ

- Դասարանը բաժանել 4 խմբի և ամեն խմբին հանձնարարել դասանյութից ընթերցել մեկ պարբերություն,վերլուծել և գիտելիքը հաղորդել մյուս խմբին:

  Հետո կատարել բառային աշխատանք՝ բանալի բառերը օգտագործելով բառակապակցությունների և նախադասությունների մեջ:

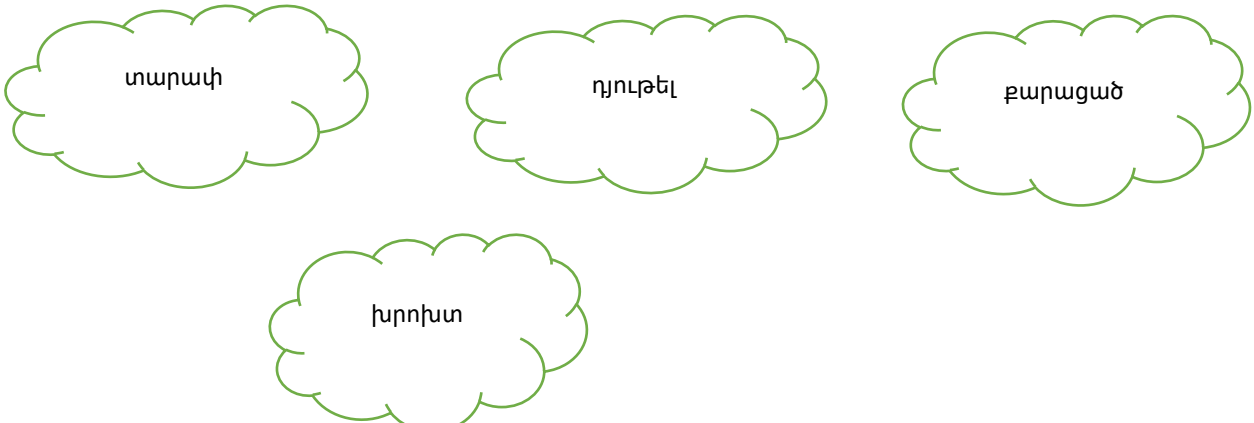

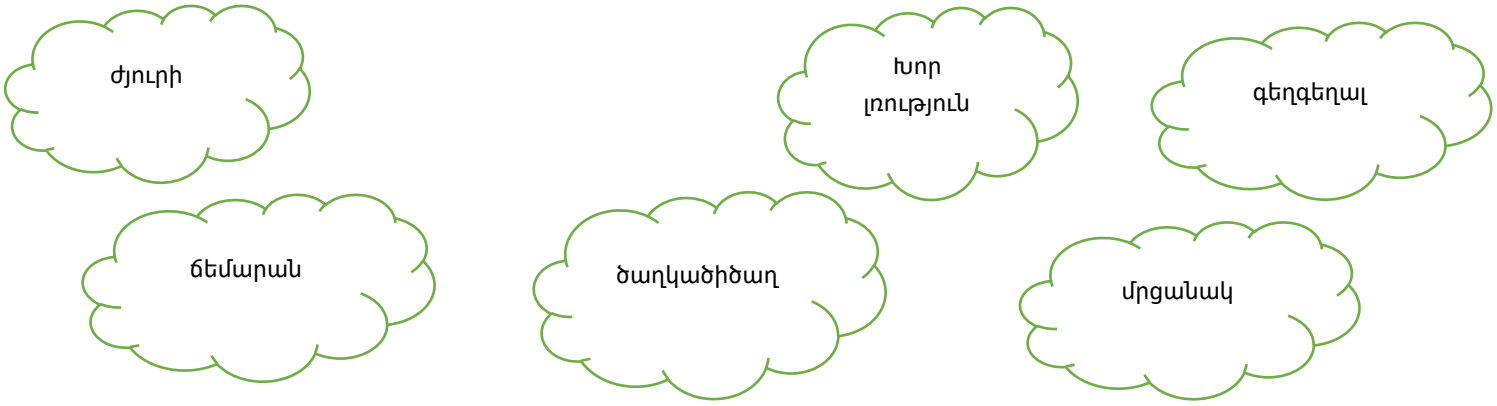

- Նկարագրել Կոմիտասի մանկությունը
- Բեմադրել մի փոքրիկ հատված նվագելիս
- Ինչու է բանաստեղծը Կոմիտասին համեմատում Մեսրոպ Մաշտոցի հետ
- Նկարագրել Կոմիտասի ազգանվեր գործը

  Կարելի է Վենի դիագրամի միջոցով կարծիքները ամփոփել՝ համեմատելով Մաշտոցին և Կոմիտասին։

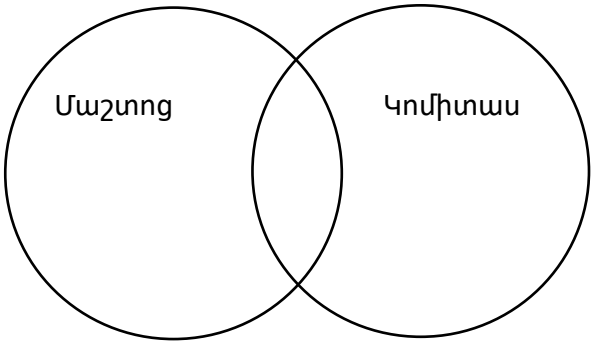

Կշռադատման փուլ

- Ինչպես մաքրեց ու զտեց հայ երգերը
- Կոմիտասի անունով ինչ հայտնի տեղեր գիտեք
- Աքրոստիկոսի կազմում Կոմիտասի անվան սկզբնատառերով
- Կիրառել քառաբաժանի մեթոդը՝ամփոփելով աշակերտների զգացմունքները

Ի՞նչ տեսա	ի՞նչ լսեցի
Ի՞նչ զգացի	Ինչպե՞ս կվերնագրեի

Եզրակացություն

- Զարգացավ սահուն և արտահայտիչ ընթերցանության կարողություններն ու հմտությունները։
- Սովորեցին ընկալել տեքստի գաղափարը,ազատ արտահայտել իրենց կարծիքները
- Զարգացրեցին նկարը կարդալու և վերլուծելու կարողությունը
- Հայեցի երգ ու երաժշտություն լսելու մշակույթը ձևավորվեց
- Կարողացան ապրումակցել ՝ լսելով երաժշտությունը։
- Ձեռք բերեցին աշխարհաճանաչողական և լեզվական գիտելիքներ։
- Զարգացավ աշակերտների գեղագիտական ճաշակը։
- Կարողացան լավը վատից տարբերել և վերլուծելով դատողություններ անել։
- Ազգային երաժշտության ելևէջներ ունկնդրելու մշակույթը ձևավորվեց։
- Գնահատեցին Կոմիտասի դերը հայ երաժշտության պահպանման գործում։

Դաստիարակության մեջ ամբողջ գործը նրանում է,թե ով է դաստիարակը։

Դ. Պիսարև

Գրականության ցանկ

Նախաշավիղ 5.2017-«Մայրենի» և «Մաթեմատիկա» առարկաների ինտեգրման ուսուցողական արժեքը

Ինտեգրված կրթություն-Վիքիպեդիա

Մանկավարժություն N1 2019